

Sygn. akt: VII U 730/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodnicząca – SSO Danuta Dadej – Więsyk

Protokolant st. sekr. sąd. Wioletta Wójtowicz

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2016 roku w Lublinie

sprawy R. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołań R. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 19 lutego 2015 roku znak: (...)

z dnia 31 marca 2015 roku znak: (...)

zmienia zaskarżone decyzje i ustala R. M. prawo do emerytury począwszy od dnia (...)roku.

Sygn. akt VII U 730/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 lutego 2015 roku, znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił R. M. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1440 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U z 1983 roku, Nr 8, poz. 43 ze zm.), z uwagi na to, że na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca nie udowodnił co najmniej 15 - letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku oraz co najmniej 25 – letniego okresu ubezpieczenia. Do stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 31 sierpnia 1976 roku do dnia 15 maja 1995 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) z uwagi na to, że w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 10 października 1998 roku nie powołano przepisów resortowych, a świadectwo pracy z dnia 16 maja 1995 roku nie potwierdza wykonywania pracy w tak kwalifikowanych warunkach. (decyzja – k. 18 akt rentowych)

W odwołaniu R. M. nie zgodził się ze wskazanym rozstrzygnięciem, wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do emerytury w związku z zatrudnieniem w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu skarżący podniósł, że w okresie(...) roku, pracował stale i codziennie około 8 – 10 godzin w gospodarstwie rolnym rodziców, wykonując wszelkie prace związane z prowadzeniem gospodarstwa. Natomiast w odniesieniu do zakwestionowanego

przez organ rentowy okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach podniósł, że w jego trakcie pracował w tak kwalifikowanych warunkach jako zbrojarz i betoniarz przy budowie bloków w B.. (odwołanie – k. 2 – 5 akt sądowych)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie, podnosząc argumenty, które legły u podstaw zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie – k. 12 – 13 a.s.)

Kolejną decyzją, z dnia 31 marca 2015 roku, znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. ponownie odmówił R. M. prawa do emerytury z przyczyn wskazanych w decyzji z dnia 19 lutego 2015 roku, nie uwzględniając w stażu pracy w szczególnych warunkach tego samego co uprzednio okresu zatrudnienia, powołując tożsamą argumentację. Dodatkowo organ rentowy nie uwzględnił w ogólnym stażu pracy okresów pracy skarżącego w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia(...) roku, podnosząc okoliczność nieprzedłożenia przez ubezpieczonego zaświadczenia potwierdzającego wspólne zamieszkiwanie z rodzicami, skutkującego nieudowodnieniem statusu domownika w nieuwzględnionych okresach. (decyzja – k. 26 – 26v. a.r.)

W odwołaniu R. M. nie zgodził się ze wskazanym rozstrzygnięciem, wnosząc i podnosząc okoliczności jak w odwołaniu od decyzji z dnia 19 lutego 2015 roku. (odwołanie – k. 37 – 39v. a.s.)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie, podnosząc argumenty, które legły u podstaw zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie – k. 48 – 49 a.s.)

Postanowieniem z dnia 10 lipca 2015 roku Sąd zarządził połączenie sprawy o sygn. akt VII U 1002/15 z odwołania od decyzji z dnia 31 marca 2015 roku ze sprawą o sygn. akt VII U 730/15 z odwołania od decyzji z dnia 19 lutego 2015 roku, do łącznego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia. (postanowienie – k. 53 a.s.)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

R. M., urodzony (...), w dniu (...) roku złożył wniosek o emeryturę. W jego treści zawarł oświadczenie o tym, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach Zakładu, organ rentowy ustalił na dzień 1 stycznia 1999 roku łączny okres podlegania ubezpieczeniom w wymiarze 24 lat, 6 miesięcy i 20 dni, w tym 24 lat, 5 miesięcy i 8 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąca i 12 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych żadnego okresu zatrudnienia ubezpieczonego. (okoliczności bezsporne)

Rodzice R. M., G. i J. małżeństwo M. w okresie od (...)jako właściciele, prowadzili gospodarstwo rolne o powierzchni 14,02 ha, położone w K.. Ubezpieczony zakończył proces edukacji na poziomie podstawowym. Po zakończeniu nauki w szkole podstawowej nie kontynuował nauki i pomagał w prowadzeniu gospodarstwa rolnego rodziców. W okresie objętym sporem, tj. od dnia (...)roku w gospodarstwie rolnym pracowali oprócz skarżącego również jego rodzice oraz straszny brat oraz najstarsza z trzech siostr. W gospodarstwie rolnym była prowadzona ogólnorolna produkcja roślinna i chów zwierząt. Było ono niezmechanizowane. Inwentarz obejmował 4 krowy, 2 konie, źrebaki, około 40 owiec oraz również około 40 świń. W zależności od pory roku skarżący pracował przy sianiu, wybieraniu ziemniaków z kopców i ich ręcznym sadzeniu, a następnie wykopkach, sianokosach, żniwach, kładzeniu obornika, sprężynowaniu, oraniu, bronowaniu, młóceniu zboża oraz wyjazdach po drzewo i jego rąbaniu. Wskazane prace trwały od rana do wieczora z przerwami na obrządek zwierząt w ramach którego skarżący zajmował się przygotowywaniem pożywienia, co wymagało rżnięcia siczki, ścieleniem słomy, noszeniem siana i karmieniem nim, noszeniem wody dla zwierząt i pojeniem. Obrządek odbywał się trzy razy dziennie i jednorazowo trwał 1,5 godziny. Oprócz skarżącego przy nim pracował również brat i ojciec. Wskazane prace ubezpieczony wykonywał od ukończenia 16 roku życia, tj. od dnia (...)roku.

Następnie w związku z podjęciem zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. w okresie od dnia (...)roku nie wykonywał pracy w gospodarstwie rodziców, do której świadczenia powrócił w okresie od dnia (...)roku, wykonując prace wyżej wskazane. W obu okresach objętych sporem skarżący zamieszkiwał w gospodarstwie i był w nim zameldowany.

Z dniem (...) roku ubezpieczony został zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. na podstawie umowy o pracę zawartej na dwutygodniowy okres próbny, w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku robotnika. Po upływie okresu próbnego podstawę zatrudnienia skarżącego stanowiła umowa o pracę zawarta na czas nieokreślony. Przedmiotem działalności zakładu pracy była realizacja budownictwa mieszkaniowego z tzw. wielkiej płyty, głównie na terenie B.. W trakcie zatrudnienia stanowisko pracy skarżącego zostało określone jako monter. Ubezpieczony świadczył pracę w brygadzie montażowej w której zatrudnieni byli zbrojarze i monterzy. Na początku procesu montażu zajmował się produkcją betonu przy wykorzystaniu betoniarki. Następnie zajmował się zbrojeniem, co polegało na wykonaniu strzemiączek z drutu i wiązaniu tak wykonanych zbrojeń, oraz betonowaniem ław betonowych. Na tak przygotowanych ławach ustawiane były płyty żelbetonowe podawane przy wykorzystaniu dźwigu, które monterzy szepiali ze sobą przy użyciu trzpieni stalowych, tzw. wieńców. Następnie monterzy na tak ustawionych płytach układali strop, na którym brygada cieśli wykonywała szalunki wieńców i węzłów komunikacyjnych, przy zaszalowaniu i betonowaniu których pracował skarżący, podając również uprzednio wyprodukowany beton. Pracował również przy betonowaniu balkonów. W ten sposób powstawały kolejne piętra bloków. Prace przy montażu płyt zajmowały około 30 % dobowej normy czasu pracy, podobnie jak zbrojeniem. Natomiast betonowanie zajmowało około 40 % dziennego czasu pracy. Skarżący, który świadczył pracę przez 8 godzin dziennie, oprócz prac przy przygotowywaniu betonu, zbrojeniu i betonowaniu, pracował również przy montażu płyt, co zajmowało około 10 % dobowej normy czasu pracy. Obowiązków z tym związanych nie wykonywał codziennie, tylko w sytuacji nieobecności monterzy. W tym zakresie przeszedł kurs. Wszystkie wskazane obowiązki wykonywał do ustania zatrudnienia.

Natomiast w okresie od dnia 1 lutego 1989 roku do dnia 31 lipca 1989 roku ubezpieczony świadczył pracę na budowie eksportowej (...) w W. na stanowisku robotnika budowlanego. Nadto w okresie od dnia 7 stycznia 1991 roku do dnia 25 października 1991 roku świadczył pracę na budowie eksportowej budynków mieszkalnych dla zakładów aparatury gazowej w B., w charakterze monterzy. W obu okresach wykonywał takie same czynności jak w trakcie zatrudnienia w kraju.

Stosunek pracy skarżącego ustalił w wyniku rozwiązania umowy o pracę z dniem 16 maja 1995 roku.

(zaświadczenie Starostwa Powiatowego w Ł. – k. 19 a.r.; umowa o pracę – k. 18, końcowe rozliczenie czasu pracy – k. 20, zaświadczenie o pracy na budowie eksportowej – k. 21, umowa o pracę eksportową – k. 22 - akta osobowe – k. 22 a.s.; poświadczenie zameldowania – k. 43 a.s.; zeznania ubezpieczonego R. M. – k. 62v. – 63, 128v. a.s.; zeznania świadków M. S. – 81v. – 82 a.s.; T. S. – k. 82v. – 83 a.s.; S. H. – k. 119v. a.s. i Z. C. – k. 119v. – 120 a.s.)

Przystępując do oceny dowodów osobowych należy stwierdzić, że przesłuchani w sprawie świadkowie to osoby obecne dla ubezpieczonego. S. H. w spornych okresach dotyczących pracy skarżącego w gospodarstwie rolnym mieszkał w sąsiedztwie gospodarstwa rolnego jego rodziców i sam pracował w gospodarstwie swoich rodziców. Analogicznie dotyczyło to również świadka Z. C.. Okoliczności te w ocenie Sądu pozwalają na przyjęcie wniosku, iż świadkowie posiadają niezbędne wiadomości dotyczące okoliczności pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym rodziców w okresach objętych sporem. Świadkowie opisali zakres obowiązków ubezpieczonego oraz warunki w jakich były one wykonywane. Zeznania świadków są logiczne, spójne oraz korelują z zeznaniami ubezpieczonego, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne.

Natomiast świadek M. S. pozostawał w zatrudnieniu w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. w okresie od dnia 1 sierpnia 1969 roku do dnia 30 czerwca 1995 roku jako technik budowy, majster budowy oraz kierownik budowy. (świadczenie pracy – k. 80 a.s.) Świadek zeznał, że był pośrednim przełożonym skarżącego od 1976 bądź 1977 roku jednakże zasadą było, że jako kierownik codziennie przebywał na terenie budowy, w związku z czym miał możliwości codziennej obserwacji pracy ubezpieczonego. Świadek T. S. był zatrudniony we wskazanym zakładzie pracy w okresie od dnia 27 sierpnia 1975 roku do dnia 30 kwietnia 1996 roku na stanowisku betoniarza oraz monterzy konstrukcji żelbetonowych. (k. 41 akt sprawy o sygn. VIII U 446/13) Zeznał, że pracował ze skarżącym w jednej brygadzie, czeto na tej samej zmianie. Okoliczności te w ocenie Sądu pozwalają na przyjęcie wniosku, iż świadkowie posiadają niezbędne wiadomości dotyczące okoliczności zatrudnienia ubezpieczonego w okresach w jakich ich zatrudnienie pokrywa się z

okresem objętym sporem. Świadkowie szczegółowo opisali zakres obowiązków ubezpieczonego oraz warunki w jakich były one wykonywane. Zeznania świadków są logiczne, spójne oraz korelują z zeznaniami ubezpieczonego, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne. Poza tym należy wskazać, że organ rentowy nie podniósł okoliczności które mogłyby godzić w wiarygodność ich zeznań.

Powyższa ocena dotyczy również zeznań ubezpieczonego, skoro były one zgodne z wiarygodnymi zeznaniami świadków. Skarżący opisał wykonywane przez siebie czynności. Zdaniem Sądu brak jest jakichkolwiek podstaw do kwestionowania jego zeznań, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne. Również organ rentowy nie podniósł okoliczności mogących godzić w wiarygodność jego zeznań.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił również w oparciu o powołane dowody z dokumentów. Ich autentyczność w toku procesu nie była kwestionowana przez strony. Ich forma oraz treść nie wzbudziła ponadto wątpliwości co do ich autentyczności z urzędu, wobec czego zostały one uznane za wiarygodne w całości i jako takie stanowiły pełnowartościowe źródło informacji o okolicznościach faktycznych w sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie R. M. jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Do okoliczności spornej, biorąc pod uwagę treść zaskarżonej decyzji z dnia 31 marca 2015 roku oraz treść odwołań, należy możliwość uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury, przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 roku, okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia od dnia(...) roku, w łącznym wymiarze 3 lat, 7 miesięcy i 17 dni, jako okresu składkowego z uwagi na niespełnienie przez skarżącego warunku legitymowania się co najmniej 25 – letnim okresem, kwalifikowanym jako okresy składkowe i nieskładkowe. Nadto do okoliczności spornej w sprawie, biorąc pod uwagę treść zaskarżonych decyzji z oraz treść odwołań, należy również możliwość zakwalifikowania okresu zatrudnienia skarżącego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. od dnia 31 sierpnia 1976 roku do dnia 16 maja 1995 roku, w wymiarze 18 lat, 8 miesięcy i 17 dni, jako pracy w szczególnych warunkach, celem ustalenia, w związku z nieuznaniem przez organ rentowy żadnego okresu zatrudnienia ubezpieczonego jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, czy legitymuje się on 15 – letnim okresem tak kwalifikowanej pracy.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 b pkt 20 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 887) – zwaną dalej ustawą emerytalną, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego dla mężczyzn urodzonych po dniu 30 września 1953 roku co najmniej 67 lat. Ubezpieczony nie ukończył wyżej wymienionego wieku, zatem nie spełnia warunków niezbędnych do ustalenia mu prawa do emerytury w oparciu o powołany przepis.

Natomiast w myśl art. 46 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku, a przed dniem 1 stycznia 1969 roku będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym niż wskazany, jeżeli nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego i warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełnią do dnia 31 grudnia 2008 roku. Przy czym wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których wymienionym osobom przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Według § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) – zwanego dalej rozporządzeniem Rady Ministrów, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. R. M. do dnia 31 grudnia 2008 roku nie osiągnął wymaganego przez cytowany przepis wieku emerytalnego 60 lat.

Jednakże zgodnie z przepisem art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia

w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Przepis art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 ustawy).

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Według przepisu § 3 rozporządzenia Rady Ministrów okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

Natomiast przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie przepis § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

Sumując powyższe, aby nabyć prawo do emerytury R. M. musiał spełnić łącznie następujące przesłanki:

- 1) osiągnąć obniżony do 60 lat wiek emerytalny;
- 2) nie przystąpić do otwartego funduszu emerytalnego;
- 3) na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnić:
  - a) co najmniej 15 - letni okres wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz
  - b) staż pracy w wymiarze co najmniej 25 lat.

Bezspornym jest, że ubezpieczony w dniu wydania zaskarżonych decyzji ukończył wymagane (...) lat oraz że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Odnosząc się do okoliczności spornej dotyczącej nielegitymowania się przez skarżącego co najmniej 25 – letnim okresem okresów składkowych i nieskładkowych, należy wskazać, że w rozpoznawanej sprawie zastosowanie znajduje art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe przypadające przed dniem 1 stycznia

1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5 - 7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Kwestia pracy w gospodarstwie rolnym na gruncie cytowanego przepisu była wielokrotnie przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 roku) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności. Po pierwsze wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Po drugie czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 roku, II UK 368/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 sierpnia 2012 roku, III AUa 59/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 sierpnia 2013 roku, III AUa 147/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 kwietnia 2013 roku, III AUa 212/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 września 2013 roku, III AUa 230/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 listopada 2013 roku, III AUa 238/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 października 2013 roku, III AUa 427/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 sierpnia 2013 roku, III AUa 461/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12 września 2012 roku, III AUa 696/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 grudnia 2013 roku, III AUa 860/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 lutego 2013 roku, III AUa 1059/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 grudnia 2012 roku, III AUa 1423/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 lutego 2014 roku, III AUa 1451/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 31 lipca 2013 roku, III AUa 1513/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 czerwca 2013 roku, III AUa 1719/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 31 maja 2012 roku, III AUa 1916/11)

Nadto zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem uprawnionej jest uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym także wówczas, gdy praca ta faktycznie nie była codziennie wykonywana, lecz ubezpieczony gotów był tę pracę codziennie wykonywać w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, tj. był dyspozycyjny w tym zakresie. W praktyce oznacza to jednak konieczność zamieszkiwania wnioskodawcy co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego, co w rozpoznawanej sprawie miało miejsce.

W stanie faktycznym sprawy skarżącego dotyczyły okoliczności skutkujące uznaniem, że wykonywał on czynności rolnicze zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika", tj. był członkiem rodziny rolnika, pozostawał we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, miał ukończone 16 lat, nie podlegał obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a praca w gospodarstwie rolnym stanowiła jego główne źródło utrzymania. W odniesieniu do jego osoby spełniła się również przesłanka wykonywania czynności w gospodarstwie w przyjętym wymiarze, tj. nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, czyli minimum 4 godzin dziennie oraz gotowości do codziennego wykonywania tej pracy w wymiarze, tj. dyspozycyjności w tym zakresie w obu okresach objętych sporem, tj. od dnia (...) roku, w łącznym wymiarze 3 lat, 7 miesięcy i 17 dni. Jak wynika bowiem z poczynionych ustaleń skarżący w zależności od pory roku skarżący pracował przy sianiu, wybieraniu ziemniaków z kopców i ich ręcznym sadzeniu, a następnie wykopkach, sianokosach, żniwach, kładzeniu obornika, sprzężynowaniu, oraniu, bronowaniu, młóceniu zboża oraz wyjazdach po drzewo i jego rąbaniu. Wskazane prace trwały od rana do wieczora z przerwami na obrządek zwierząt w ramach którego skarżący zajmował się przygotowaniem pożywienia, co wymagało rżnięcia siewki, ścieleniem słomy, noszeniem siana i karmieniem nim, noszeniem wody dla zwierząt i pojeniem. Obrządek odbywał się trzy razy dziennie i jednorazowo trwał 1,5 godziny.

Należało zatem uznać, że w realiach rozpoznawanej sprawy ubezpieczony spełnił warunek wykonywania czynności w gospodarstwie w przyjętym wymiarze, tj. nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, czyli minimum 4 godzin dziennie oraz gotowości do codziennego wykonywania tej pracy w tym wymiarze, tj. dyspozycyjności w tym zakresie. Biorąc pod uwagę bezsporny między stronami wymiar stażu ubezpieczeniowego, wynoszący 24 lat, 6 miesięcy i 20 dni, w tym 24 lat, 5 miesięcy i 8 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąca i 12 dni okresów nieskładkowych oraz

ocenę charakteru prawnego okresów objętych sporem, należy uznać, że ubezpieczony spełnia warunek posiadania co najmniej 25 – letniego ubezpieczenia. Legitymuje się bowiem takim okresem w wymiarze 28 lat, 2 miesiące i 7 dni.

Przechodząc natomiast do oceny, czy ubezpieczony spełnia warunek legitymowania się co najmniej 15 – letnim stażem pracy w warunkach szczególnych należy wskazać, że w katach organu rentowego znajdowało się świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 10 października 1998 roku, które w ocenie organu rentowego nie mogło stanowić podstawy dla ustalenia prawa do emerytury z uwagi na wady natury formalnej. W ocenie Sądu Okręgowego wskazana sytuacja nie może dyskwalifikować możliwości ubiegania się przez ubezpieczonego o przedmiotowe świadczenie. Należy mieć bowiem na uwadze, że wadliwe wystawienie wskazanego dokumentu, co miało miejsce w doniesieniu do dokumentu z dnia 10 października 1998 roku, nie stanowi wystarczającej podstawy do przyjęcia, że pracownik nie wykonywał pracy w takich warunkach. Obowiązek sporządzenia nieobciążonej wadami dokumentacji obciąża pracodawcę, w związku z czym wyciąganie wobec pracownika jakichkolwiek negatywnych konsekwencji jej wadliwości byłoby dla niego nazbyt krzywdzące. Należy mieć na uwadze fakt, że w postępowaniu sądowym nie znajdują zastosowania ograniczenia w zakresie dopuszczalnych źródeł dowodowych, ustanowione na potrzeby postępowania przed Zakładem, a wynikających z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. z 2011 roku, Nr 237, poz. 1412). Zasadniczym bowiem celem postępowania sądowego jest rozstrzygnięcie sprawy po dostatecznym, wszechstronnym wyjaśnieniu jej okoliczności spornych. Ułatwia to art. 473 k.p.c., który wprost stanowi, iż w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i przesłuchania stron.

Powyższe oznacza, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., sygn. III UZP 6/84; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r., sygn. III UZP 48/84; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r., sygn. II UKN 186/97; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. III AUa 808/12) Z przedstawionym poglądem i wynikającymi z niego wnioskami Sąd Okręgowy w pełni się zgadza.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe, w którym Sąd oparł się na dokumentach znajdujących się w aktach osobowych i aktach Zakładu, jego zeznaniach złożonych w trybie art. 299 k.p.c. oraz zeznaniach świadków, pozwoliło ustalić w sposób pewny, że ubezpieczony wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. od dnia 31 sierpnia 1976 roku do dnia 16 maja 1995 roku, w wymiarze 18 lat, 8 miesięcy i 17 dni.

Z poczynionych ustaleń wynika, że we wskazanym okresie, w tym w czasie pracy na budowach eksportowych od dnia 1 lutego 1989 roku do dnia 31 lipca 1989 roku oraz od dnia 7 stycznia 1991 roku do dnia 25 października 1991 roku, skarżący zajmował się produkcją betonu przy wykorzystaniu betoniarki, zbrojeniem, co polegało na wykonaniu strzemiączek z drutu i wiązaniu tak wykonanych zbrojeń oraz betonowaniem ław betonowych, wińców, węzłów komunikacyjnych i balkonów. Natomiast niecodziennie, tylko w sytuacji nieobecności montażysty, skarżący uczestniczył w montażu płyt żelbetonowych.

Opisane czynności odpowiadają rodzajowi pracy opisanemu w wykazie A, Dział V "W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych", poz. 4 „Prace zbrojarskie i betoniarskie” i poz. 5 „Prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości”, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów oraz stanowisku zbrojarza i betoniarz, wymienionym w wykazie Stanowisk Pracy, Dział V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, poz. 4 „Prace zbrojarskie i betoniarskie”, pkt 1 i 3 oraz stanowisku „montera konstrukcji żelbetonowych i prefabrykowanych na wysokości”, wymienionym w wykazie Stanowisk Pracy, Dział V, poz. 5, pkt 2, stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz. Urz. MB z 1983 roku, nr 3, poz. 6).

W tym miejscu należy wskazać, że na przyjęty w orzecznictwie pogląd zgodnie z którym wykonywanie u jednego pracodawcy w tym samym czasie (okresie) różnych rodzajów pracy w szczególnych warunkach (wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów), stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie pozbawia pracownika uprawnienia do zaliczenia tego okresu do zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego do emerytury na podstawie art. 32 ust. 1, ust. 2 oraz ust. 4 ustawy emerytalnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 roku, sygn. II UK 103/11). Sąd Okręgowy powołany pogląd w pełni aprobuje.

Jak wynika z poczynionych ustaleń R. M. legitymuje się ogólnym stażem pracy wynoszącym ponad 25 lat, tj. 28 lat, 2 miesiące i 7 dni, ukończył(...)lat życia, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego oraz pracował w warunkach szczególnych ponad wymagany co najmniej 15 – letni okres, tj. 18 lat, 8 miesięcy i 17 dni. Tym samym ubezpieczony spełnia wszystkie warunki do ustalenia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia(...) roku, tj. od dnia złożenia wniosku o świadczenie, stosowanie do art. 100 w związku z art. 129 ustawy emerytalnej. W tym bowiem dniu spełniał wszystkie warunki dla ustalenia prawa do emerytury.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje i na mocy wyżej wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.